

Най-ценната и любопитна историографска творба на сръднобългарската българска книжнина е лѣтописъта, открита и издадена отъ румънския ученъ J. Bogdan⁵²⁾. Въ нея е изтъкнато постепенното засилване на турската мощъ отъ Османа до Мохамеда I (1296—1413), и последицитѣ отъ това върху сѣдбинитѣ на балканскитѣ народи. Отличава се съ систематичностъ, писана е на простъ и достъпенъ езикъ, безъ реторизъмъ и е свободна отъ византийско влияние. Писачътъ проявява забележително безпристрастие и обективностъ при излагането на събитията⁵³⁾. Може да се предполага, че ще да е билъ нѣкой българинъ съ видно положение въ църковната иерархия⁵⁴⁾. Езикътъ е сръднобългарски; тукъ-тамъ се долавятъ отклонения, дължими, очевидно, на преписвача⁵⁵⁾. Времето на написването може да се опредѣли сравнително точно: съставена е, изглежда, въ първитѣ години отъ царуването на Мохамеда I (1413—1421)⁵⁶⁾. Разказвачътъ ще да се е основавалъ предимно на устни съобщения⁵⁷⁾, но е изобщо добре осведоменъ. Въ известни случаи българската лѣтопись потвърждава или допълня другитѣ наши извори за епохата⁵⁸⁾.

Обнародването на тази лѣтопись привлече още тогава вниманието на К. Иречекъ. Той проучи и поправи много отъ сведенията, намиращи се въ лѣтописъта. Иречекъ предполагаше, че текстътъ съдържа нѣкои по-късни интерполации⁵⁹⁾. Въ сѣщия ръкописъ, въ който открилъ българската лѣтопись, J. Bogdan намѣрилъ едно сказаніе въ краткъ лѣтомы сѣщиятъ отъ Ядама до нынѣшното врѣмѣ рѣдомъ⁶⁰⁾. Изложението е кжсо и сухо. За всѣка спомената личностъ е указано колко години е живѣла, наследника и годината на смъртъта ѝ. Тукъ-тамъ се правятъ обобщения. По съдържание хрониката представя една компилация отъ нѣкои византийски извори⁶¹⁾.

⁵²⁾ J. Bogdan, *Ein Beitrag zur bulgarischen und serbischen Geschichtschreibung* (Archiv für slav. Phil., XIII. 1891, 481—536); текстъ на лѣтописъта, 526—536.

⁵³⁾ ср. J. Bogdan, о. с., 491 sqq.

⁵⁴⁾ ср. J. Bogdan, о. с., 492.

⁵⁵⁾ ср. J. Bogdan, о. с., 493.

⁵⁶⁾ ср. J. Bogdan, о. с., 493.

⁵⁷⁾ ср. J. Bogdan, о. с., 494.

⁵⁸⁾ ср. J. Bogdan, о. с., 494.

⁵⁹⁾ C. Jireček, *Zur Würdigung der neuentdeckten bulgarischen Chronik* (Archiv für slav. Phil., XIV. 1892, 255—277.)

⁶⁰⁾ J. Bogdan, о. с., 502—520, текстъ; 481 sqq.

⁶¹⁾ ср. J. Bogdan, о. с., 486 sqq.